

بنیان
شهید
امور ایثارگران
معاونت پژوهش و ارتباطات فرهنگی

ایشاد و شهادت از نگاه قرآن کریم

و تأثیر آنها بر فرد و جامعه

علی رفیعی

انتشارات دانش

پاییز ۱۳۹۳

به سفارش سازمان بنیاد شهید و امور ایثارگران استان زنجان

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به سازمان بنیاد شهید
و امور ایثارگران استان زنجان می‌باشد.

سرشناسه

عنوان و نام پدیدآور

مشخصات نشر

مشخصات ظاهری

شابک

وضعیت فهرست‌نویسی

موضوع

موضوع

شناسه افزوده

رده‌بندی کنگره

رده‌بندی دیویی

شماره کتابشناسی ملی

رفیعی، علی، ۱۳۵۲ -

ایثار و شهادت از نگاه قرآن کریم و تأثیر آنها بر فرد و جامعه/
نویسنده: علی رفیعی به سفارش سازمان بنیاد شهید و امور ایثارگران
استان زنجان.

زنجان: دانش زنجان، ۱۳۹۳.

[۶]، ج. ۲۴۰ ص.

۹۵۰۰۰ ریال، ۷۴-۸-۵۹۳۴-۶۰۰-۹۷۸:

فیبا

شهادت - جنبه‌های قرآنی

ایثارگری - جنبه‌های قرآنی

سازمان بنیاد شهید و امور ایثارگران استان زنجان.

BP ۱۰۴/الف/۷ ۱۳۹۳

۲۹۷/۱۵۹

۳۷۹۹۸۵۶

ایثار و شهادت از نگاه قرآن کریم و تأثیر آنها بر فرد و جامعه

نویسنده: علی رفیعی

امور فنی: نشر دانش

طراح جلد: لیلا ملک‌امیری

شابک: ۷۴-۸-۵۹۳۴-۶۰۰-۹۷۸

جواب اول، پاییز ۹۳، ۱۵۰۰ نسخه

نشر دانش

زنجان

مرکز پخش

زنجان: خیابان سعدی وسط، جنب بانک ملی شعبه سعدی، شماره

۲۹۵ و ۲۹۶، مرکز کتاب زنجان، تلفن: ۵-۳۳۳۳۱۷۹۶-۲۶

قیمت: ۹۵۰۰۰ ریال

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۱	پیش‌گفتار
ت	مقدمه

فصل اول: آشنایی با مفاهیم ایثار و شهادت

۲	تعریف ایثار
۳	ابعاد ایثار
۵	نمونه‌ای از ایثار شهادت
۶	تاریخچه‌ی ایثار و شهادت
۸	ایثار و شهادت در نظر ادیان مختلف
۱۰	ایثار و شهادت در اسلام
۱۳	ایثار و شهادت در جامعه‌ی ایرانی
۱۵	تعریف شهادت
۱۶	حقیقت فناء
۱۷	وجه تسمیه‌ی شهید
۱۹	ارزش شهادت
۲۱	آرزوی شهادت

۲۳	عرفان شهادت در قرآن
۲۶	حقیقت موت و قتل
۲۸	تفاوت موت و حیات
۳۱	تفاوت موت با شهادت
۳۴	شهادت برترین مرگ
۳۶	برخی از ابعاد شهادت
۳۸	بعد فردی شهادت
۳۹	سه خصوصیت شهید
۴۱	منطق و پیغم شهید
۴۳	توهم نابودی و ناکامی شهید
۴۶	فوز عظیم

فصل دوم: ایثار از نگاه قرآن کریم

۵۰	اهمیت و جایگاه ایثار از نگاه قرآن کریم
۵۳	حضرت ابراهیم (ع) بنیان‌گذار ایثار
۵۵	مواجهه حضرت ابراهیم (ع) بعد از ایثارگری
۵۸	اظهار بیزاری حضرت ابراهیم (ع) از بت‌پرستان
۵۹	عنایت خدای تعالی به حضرت ابراهیم (ع)
۶۰	ایثار جانی
۶۲	حضرت علی (ع) ایثارگر نمونه در قرآن کریم
۶۴	فداکاری بزرگ در شب تاریخی هجرت
۶۶	ایثار مالی
۶۹	داستان قرآنی ایثار
۷۱	توصیف نیکوکاران و ایثارگران

۷۴.....	شرح پاداش نیکوکاران و ایثارگران
۸۱.....	فضیلت ایثارگران و مجاهدان بر دیگران
۸۶.....	جهاد و مقدمات آن
۸۸.....	هدف‌های جهاد
۹۱.....	پاداش مجاهدان
۹۲.....	اهمیت فوق‌العاده‌ی جهاد و شهادت
۹۵.....	جهاد اولی از هر عمل
۹۷.....	ایمان و صداقت مجاهدان
۹۹.....	مهم‌ترین عامل قدرت و تحرک یک ایثارگر
۱۰۰.....	بینش و آگاهی ایثارگر
۱۰۱.....	پیروزی یا شهادت (إحدى الخسین)
۱۰۴.....	مقیاس افتخار و فضیلت
۱۰۵.....	مقایسه‌ی مجاهد فی سبیل الله با دیگران
۱۰۹.....	مقام رضوان الهی
۱۱۳.....	ویژگی ایثار
۱۱۸.....	توکل ایثارگر
۱۲۰.....	لطف الهی برای ایثارگران

فصل سوم: شهادت از نگاه قرآن کریم

۱۲۶.....	حیات شهید
۱۲۸.....	حیات شهیدان در قرآن
۱۳۳.....	حیات برتر شهید، از عوامل مهم پایداری و پیروزی
۱۳۴.....	شادمانی شهدا و بشارت آن‌ها به راهبان جهاد و شهادت
۱۳۹.....	رزق و روزی شهید

۱۴۱.....	سلام و زیارت کردن شهدا
۱۴۲.....	شهادت، معامله با خدا و رستگاری بزرگ
۱۴۷.....	سرنوشت شهید
۱۵۱.....	مغفرت و رحمت الهی
۱۵۷.....	شهدا در ردیف انبیاء و صدیقین
۱۶۰.....	نعمت شهادت
۱۶۲.....	مژده به مهاجران فی سبیل الله
۱۶۶.....	تفسیر رزق حسن
۱۶۷.....	شهادت، بازگشت به سوی خدا
۱۶۹.....	استقامت شهید برای رسیدن به هدف

فصل چهارم: ارتباط ایثار و شهادت

۱۷۴.....	ارتباط ایثار با شهادت
۱۷۵.....	شهادت بالاترین نوع ایثار
۱۷۶.....	ایثار و شهادت طلبی
۱۷۷.....	ایثار و شهادت طلبی مردم ایران
۱۷۸.....	نمونه‌ی تاریخی شهادت طلبی
۱۷۹.....	مشخصات عمومی ایثارگران و شهیدان در قرآن کریم
۱۸۳.....	پاداش ایثار و شهادت طلبی در قرآن کریم
۱۸۵.....	آمزش گناهان شهید و ایثارگر
۱۹۰.....	پاداش خداوند به شهید و ایثارگر، بسیار است
۱۹۴.....	آمزش خدا بهتر و دائمی تر است
۱۹۶.....	آثار ایمان و عمل صالح ایثارگران

فصل پنجم: تاثیر ايثار و شهادت بر فرد و جامعه

تأثير فردی	۲۰۰
تأثير اجتماعي	۲۰۰
ارزش شهادت و شهيد در اجتماع	۲۰۱
ايتار و شهادت در جامعه‌ی شيعی	۲۰۳
ارکان ايتار و شهادت در قرآن و تشيع	۲۰۵
انگيزه‌های شهادت‌طلبي در جامعه‌ی شيعه	۲۰۶
نتيجه‌ی ايتار و شهادت	۲۰۷
روحيتی ايتارگري و شهادت	۲۰۸
تأثير بازماندگان شهدا و ايتارگران	۲۰۹
تأثير دائمی ايتار و شهادت	۲۱۰
شهيد و انس با قرآن	۲۱۲
ترويج فرهنگ ايتار و شهادت	۲۱۳
جمع‌بندي و نتيجه‌گيري	۲۱۵
چند پيشنهاد به مسئولين و مردم	۲۱۸
- فهرست منابع و مآخذ عربي	۲۲۳
- فهرست منابع و مآخذ فارسی	۲۲۵
- فهرست آیات	۲۲۳

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

«الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ»

سپاس خدای را که ذکرش شفا و اسمش دواست و سامع دعا و دافع بلاست. این تحفه‌ی ناچیز تقدیم می‌گردد به پیشگاه مقدس امام حیی و حاضر، منتقم خون شهدا، حضرت مهدی موعود (عج) و ارواح مطهره‌ی شهدای عزیز به‌ویژه شهیدان گمنام که در مکتب امام حسین (ع) درس عشق آموختند.

چنین گوید بنده‌ی حقیر، ملّتی به ظلّ لّوای حمد که این کتاب در پنج فصل تدوین گردید: فصل اوّل به آشنایی با مفاهیم ایثار و شهادت پرداخته، و در فصل بعدی ایثار و شهادت در آیات قرآنی مورد بررسی قرار گرفته است، و فصل سوّم به بررسی شهادت از نگاه قرآن کریم به عنوان بالاترین نوع ایثار اختصاص یافته، در فصل چهارم ارتباط ایثار و شهادت تحلیل شده است و فصل آخر به تأثیر ایثار و شهادت در فرد و جامعه می‌پردازد.

برای بهره‌گیری هرچه بیشتر از کامل‌ترین کتاب آسمانی و ادای بخشی از دین خود در برابر ایثارگران و شهیدان و کسب معرفت بیشتر و با توکل بر خدای منّان و با کمک کتب و منابع موجود، بر آن شدیم تا در جهت ارج‌گذاری به مقام شامخ ایثارگران و شهیدان راه خدا و ترویج بیشتر فرهنگ ایثار و شهادت در جامعه‌ی اسلامی، در راستای دفاع از دین و قرآن و پیاده شدن احکام الهی و نشر اسلام و

جلوگیری از ناهنجاری‌هایی که تهدید کننده‌ی فرهنگ جامعه است، گام کوچکی برداشته شود، و از باب «وَ ذَكَرْ فَإِنَّ الذِّكْرَ يَنْفَعُ الْمُؤْمِنِينَ» (الذَّارِیَات/۵۵)، تذکر و یادآوری برای همه‌ی ما باشد.

بالا بردن روحیه‌ی مردم و ترویج فرهنگ ایثار و شهادت در جامعه، بسیار مهم و ارزشمند بوده و وظیفه‌ی همگانی است، که باعث امنیت فرد و جامعه می‌شود و لذا این اثر در اختیار خوانندگان به‌ویژه جوانان عزیز قرار می‌گیرد. با امید به اینکه مثمر ثمر واقع شود؛ چرا که در این بحبوحه‌ی تهدیدها، چالش‌ها و تهاجم فرهنگی دشمنان، یکی از بهترین راهکارهای مقابله با دشمن در عرصه‌ی جنگ نرم و فرهنگ‌سازی جامعه، ترویج و گسترش فرهنگ ایثار، جهاد و شهادت می‌باشد، و تهدیدها و خطراتی که مقام معظم رهبری (دامت افاضاته) سال‌هاست متذکر می‌شوند، با طنین‌انداز شدن این فرهنگ، بی‌تأثیر خواهد شد.

باید این واقعیت را پذیرفت که موج بیداری اسلامی و مقاومت در برابر استکبار و استعمار دشمنان نیز، مرهون فرهنگ ایثار و شهادت با تأسی از قرآن می‌باشد؛ زیرا مسلمانان جهان با الهام گرفتن از کتاب الهی و آیات دفاع، ایثار و شهادت و اتحاد و نمونه قرار دادن شجاعت و دلآوری شهدای عزیزمان در دوران دفاع مقدس، می‌توانند زیر بار زور و سلطه‌ی حاکمانشان نرفته و با ندای هیئات منّا الذّله، زندگی با عزّت، یا شهادت در راه خدا را انتخاب کنند و به نتیجه هم برسند.

در پایان جا دارد، از همه‌ی کسانی که در راه به ثمر رسیدن این کتاب از هیچ کمکی دریغ ننمودند، تقدیر و تشکر نمایم.

علی رفیعی - پاییز ۱۳۹۳

مقدمه

دستیابی به شاخصه‌های ایثار و شهادت، مستلزم آشنایی با مفاهیم آن دو می‌باشد. ایثار و شهادت دو میوه‌ی ارزشمند و متعالی دین و مکتب الهی است که در بعد معنوی و فرهنگی موجب بالندگی فرد و به تبع آن جامعه و نهضت جهانی اسلام می‌شود و هر جامعه‌ای از این دو برخوردار باشد سعادت و پیروزی را قرین خویش ساخته است.

لازمه‌ی برخورداری جوامع از این دو، تعلیم و تربیت صحیح فرد فرد جامعه در پرتو تعالیم نورانی انبیای الهی و برجسته نمودن شاخصه‌های ایثار و شهادت که همان الگوهای عملی انسانی، اخلاقی و دینی است، می‌باشد.

فداکاری و از خودگذشتگی، یک ارزش جهانی و فرامذهبی است. همه‌ی انسان‌ها نسبت به افرادی که با شجاعت در مقابل ستم قد برافراشته‌اند و تن به ذلت و خواری نداده‌اند، ادای احترام کرده و آنان را ستایش می‌کنند.

ایثار و شهادت، جایگاه فوق‌العاده ارزشمندی در فرهنگ دینی و قرآنی ما دارد. آنچه کرامت و عزت انسان را تثبیت و تقویت می‌کند و روح متلاطم و پویای او را به نهایت کمال و اوج تعالی رهنمون می‌نماید، در این حقیقت متجلی است.

ایثار و شهادت، منشأ تربیت انسان جاودانه و جاودانگی انسان است و حقیقت وجود او را تبیین و تفسیر می‌کند.

انسان پس از گذر از گردنه‌های صعب‌العبور، به محضر حضرت حق تعالی، بار می‌یابد و مشمول عنایت خاص او می‌شود. و در طی این مسیر نیازمند فداکاری، از خودگذشتگی و ایثار جان و مال و آمادگی برای استقبال از جهاد و شهادت می‌باشد.

انسان در میدان مبارزه‌ی حق و باطل برای دفاع از آرمان‌های اصیل معنوی، که بالاترین درجه‌ی خیر و نیکی است تلاش می‌کند و با درک شهادت در مغفرت و رحمت الهی غرق می‌شود.

نمونه‌هایی از روحیه‌ی ایثار و شهادت، ممکن است به صورت مقطعی و ناپایدار در هر جامعه‌ای پدیدار شود؛ اما نوع و رتبه‌ی آن بر اساس مبانی فکری و اعتقادی و جهان‌بینی و ایدئولوژی هر جامعه متفاوت است و ایثار و شهادت حقیقی را تنها در مکاتب الهی و توحیدی می‌توان یافت. زمانی می‌توان به دارا بودن آن به عنوان یک گرایش همگانی و پایدار بالید که این روحیه از طریق بالا رفتن سطح معرفت و شناخت مردم به روی آوردن به الگوهای الهی و آسمانی در جامعه بیانجامد و به صورت یک فرهنگ همه‌گیر و غالب درآید.

درحقیقت با ایثار و از خودگذشتگی، محیطی فراهم می‌شود که دیگران در کمال آرامش و آسایش به کار و تلاش خود بپردازند. به همین دلیل است که می‌گویند شهدا شمع محفل بشریتند؛ زیرا شهیدان با پرتو نور وجود خود، راه را برای امنیت، آسایش، حرکت و تلاش دیگران مهیا می‌سازند که در غیر این صورت، یعنی در تاریکی و ظلمت ناشی از جهل، ستم و تجاوز، مجالی برای حرکت باقی نمی‌ماند.

بنابراین شهید کسی است که با نثار جان خود، درخت اسلام را آبیاری کرده و فساد را ریشه‌کن می‌کند و مقاومت و پویایی جامعه را تضمین می‌نماید و به جامعه ظرفیت روحی می‌بخشد و ضعف و سستی را از بین می‌برد.

اهمیت ویژه‌ی ایثار و شهادت و شأن و عظمت شهیدان و ایثارگران باعث شده است که در خصوص آن‌ها پژوهش‌ها و تحقیقات متعدّد و دامنه‌داری صورت بگیرد و به تبع این پژوهش‌ها، مقالات و کتب سودمند و بی‌شماری نیز به چاپ برسد؛ هرچند که به نظر بنده، حقشان ادا نشده است و در مورد ارزش علمی و پژوهشی آن‌ها بحث، بسیار است ولی در هر صورت دیگران را نیز سر شوق آورده، و راه را برای نقد و ارزیابی و تحقیقات بیشتر پدید می‌آورد.